

ATLANTIDA - POTOPLJENA CIVILIZACIJA

Draži pilovci, novo šolsko leto z našo revijo je pred nami. Tokrat bomo še bolj skrivnostni kot lani. Iskali bomo največje skrivnosti zgodovine, ki jih do sedaj še nihče ni pojasnil v celoti. Teža tudi mi ne bomo zmogli. Toda kdo ve, morda se kdaj komu od vas posreči razkriti nerazkrito in se s tem zapisati v zgodovino.

IZGUBLJENA DEŽELA

To je bila dežela blaginje, blagoslovljena z bujno vegetacijo in žlahtnimi kovinami. Njena kultura in znanost sta bili izjemno razviti. Sredi tega otoškega kraljestva sta na griču stala palača in svetišče; oblikovala sta nekakšno središče mesta, katerega premer je bil dvajset kilometrov. Grič je obdajal trdnjavskemu jarku podoben kanal, po katerem so plule jadrnice. Kanal je bil povezan s številnimi drugimi vodnimi potmi, ki so s svojimi pristanišči vodile na odprta morja in naprej v druge dežele sveta, kamor so izvažali svoja naravna bogastva. To je bila zares cvetoča in po vsem svetu znana dežela, in čeprav je izginila z zemeljske površine nekaj tisočletij pred našim štetjem, je njeno ime še danes veliko bolj znano kot marsikatero od tistih, ki jih ni prizadela takšna usoda kot njo.

KAKO VEMO ZA ATLANTIDO IN KAJ SE JE ZGODILO Z NJO?

Tako nekako bi lahko avtor kate-rekoli knjige opisal legendarno izgubljeno kraljestvo. Toda prvo ključno vprašanje je: Kako sploh vemo, da je obstajala? Edini zapis, ki se je ohranil, nam je leta 347 pr. Kr. zapustil veliki grški filozof Platon. Tudi njegov zapis seveda ni izvirnik, kajti Platon je črpal iz zgodb, ki so jih pred njim zapisali drugi. O Atlantidi je pisal kot o velikem kraljestvu v zatonu. Njeni prebivalci so postali podkupljivi in zato so si zaslužili strašno usodo. V enem dnevu in eni noči naj bi civilizacija, ki se je razmahnila na otoku, dolgem 550 kilometrov, uničila strašna katastrofa. Velikanska eksplozija med številnimi vulkanskimi izbruhi je raznesla otok in ogromen plimni val je pokopal vse pod seboj.

Nihče, ki upodablja Atlantido

KJE JE BILA ATLANTIDA?

Pustolovci, iskalci, lovci na zaklade, ljubitelji senzacij ... vsi si postavljajo ključno vprašanje. Kje je bila Atlantida? Onkraj Herkulovih stebrov, torej današnje Gibraltarske ožine, je povedal Platon. Geologi trdijo, da je to nemogoče. Na dnu Atlantika ni masivov, ki bi dokazovali njegovo teorijo. Si je filozof zadevo izmislil? Težko verjetno, njegova resnica temelji na dejstvih. Se je samo zmotil v kraju? Ta uganka do danes buri našo domišljijo. In kjer ni dejstev, se rodijo zgodbe. Obstaja veliko morebitnih lokacij, toda dve teoriji sta bolj verjetni od drugih. In kar je najpomembnejše – še nihče ju ni dokončno ovrgel.

Ena od lokacij blizu španske obale, kjer so našli nepojasnjene krožne oblike, ki naj bi govorile v prid lokacije Atlantide

DVE TEORIJE O KRAJU, KJER NAJBI BILA ATLANTIDA: TEORIJA O SEVERNEM BIMINIJU

Majhen otok v Bahamskem otočju je postal slaven po zaslugi ameriškega fotografa, ki je trdil, da je jasnoviden in da je v sanjah prav na tem otoku videl takšno Atlantido, kot si jo je zamislil Platon. Rekel je tudi, da jo je uničila atomska eksplozija – pred deset tisoč leti. Zdelo se je, da prihajamo v območje fantazije, toda ... leta 1968 so na dnu morja ob omenjenem otoku odkrili nekaj nenavadnih struktur. Zidove, dolge okoli petsto metrov, so sestavljali mogočni kamniti bloki. Geologi so trdili, da gre za naraven pojav, toda arheologi še danes menijo, da bi to lahko bili ostanki velikega pristanišča z nabrežjem in pomoli. Leta 1975 so na površje spravili kamnit blok, ki je imel na robovih vidne sledove utorov. Biminska skrivnost je tako še naprej snov za razmišljanje in uganka.

TEORIJA O SANTORINIJU

Arheologi danes vedo, da je bila kultura Atlantide zelo podobna zelo razviti minojski kulturi, ki je cvetela na grškem otoku Kreta v bronasti dobi. Okrog leta 1470 pr. Kr. je propadla – in še danes ne vemo zakaj. Vemo pa, da je prav takrat ogromna vulkanska eksplozija iztrgala celotni osrednji del minojskega otoka Kallista – danes znanega kot Santorini v Egejskem morju. Arheologi zdaj odstranjujejo trideset metrov debele plasti vulkanske lave in pepela, ki morda pokrivajo tisto, kar je bil nekoč Platonov čudoviti otok. Našli niso nobenih človeških ostankov, kar pomeni, da so prebivalci poskušali bežati, a jih je ujel

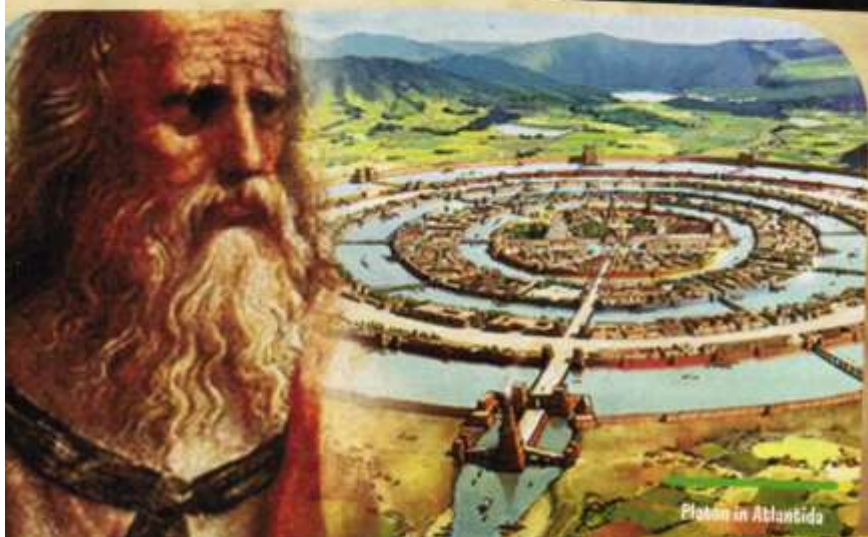
velikanski val – cunami, ki je zbrisal tudi minojsko civilizacijo na Kreti. Santorini zdaj sestavljata dva otoka Thera in Therasia, ki obkrožata laguno, široko deset kilometrov in globoko tristo metrov. Čeri obeh otokov se vzpenjajo do tristo metrov nad morskovo površino. Sredi kraterja, ki ga zaliva morje, na mestu, kjer sta nekoč morda stala Atlantidina palača in tempelj, sta otočka Stari in Novi Kameni, ki sta po katastrofi pogledala iz vode. Sestavlja ju strnjena črna lava. Včasih se iz njiju kadi – je to slaboten, toda grozeč spomin na kataklizmo, ki je nekoč morda uničila legendarno Atlantido?

Je Atlantida res potonila?

BOMO KDAJ IZVEDELI RESNICO?

Dragi pilovci, sto je želja in sto sanj. Kako najti odgovore? Vrata Atlantide so morda odprta, a nje-no srce ostaja skrito. Toda kaj ni včasih dovolj že misel, da obstaja nekaj, kar je uganka? Da ne vemo vsega? Morda je to ravno tisto najlepše. Da smo radovedni. Da si želimo izvedeti kaj novega. Kaj odkriti. In zgodovina niso samo dejstva. So tudi zgodbe in ugank. Čakajo na nas. V letošnjem šolskem letu jih bomo poskušali odkriti čim več.

Platon in Atlantida

JUŽNOAFRIŠKI PINGVIN -

KOMIČEN, A ZELO RANLJIV

Ko pomislite na afriške živali, verjetno med njimi ni pingvinov. Vendar pa prav na najjužnejšem delu Afrike živi še nekaj kolonij samostojne vrste južnoafriških pingvinov. Čeprav je to edini kraj, kjer južnoafriške pingvine lahko vidite v naravi, pa je to najpogostejša vrsta pingvinov, ki jo srečate v živalskih vrtovih, saj so se na tamkajšnje razmere dobro prilagodili in se v ujetništvu bolje razmnožujejo kot drugi pingvini.

PINGVINI NE LETIJO, A SO IZJEMNI PLAGALCI

Na kopnem, kjer gnezdijo in počivajo, pingvini niso prav hitri. Povsem drugače je v vodi, v kateri se premikajo z enako lahkoto kot druge ptice po zraku. Krila pingvinov so preobrašena v plavuti, prilagojene za plavanje. V gladkem perju je ujet zrak, ki jim povečuje plovnost in jih ščiti pred mrazom v mrzli vodi. Odrasli pingvini menjajo perje enkrat letno. V času menjave perja ne morejo plavati in loviti. Zaradi tega se pred golitvijo pospešeno hranijo, da povečajo zaloge telesne maščobe, ki jim zadošča za približno tri tedne, v katerih se perje obnovi. Običajna hitrost plavanja je 3 km/h, a kadar bežijo pred nevarnostjo, plavajo lahko tudi sedemkrat hitreje. Potaplajo se lahko do 130 metrov globoko, a večina potopov ni globljih od 50 metrov. Posamezen potop traja od eno do dve minuti.

Besedilo: Marina Dermastia

Južnoafriški pingvin je visok 65 cm in tehta približno 3,5 kilograma. V povprečju živi okrog 10 let, vendar lahko tudi več. Najstarejši znani južnoafriški pingvin je bil star kar 27 let.

JUŽNOAFRIŠKI PINGVINI GNEZDIJO V KOLONIJAH

Večina južnoafriških pingvinov se začne pariti med četrtem in šestim letom starosti in običajno par ostane skupaj vse življenje. Najraje gnezdijo v senci pod grmovjem ali v rovih, ki si jih skopljejo pod plastmi strjenih iztrebkov, imenovanih gvano.

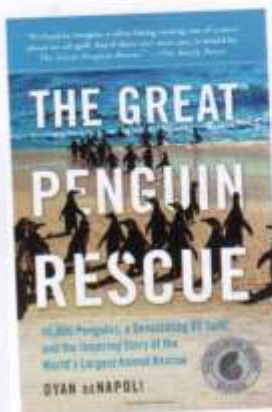
Samica običajno zleže dve beli jajci. Valita oba starša. Po približno 40 dneh se izležejo mladiči, običajno v razmiku enega do dveh dni, ki jih naslednje tri mesece spet hranita oba starša. Preden mladič zapusti starše, mora pojesti približno 25 kilogramov rib. Glavna hrana južnoafriških pingvinov so sardele in inčuni, ki vsebujejo veliko maščobe. Ker pa se količina teh rib zmanjšuje, predvsem zaradi komercialnega ribolova, so prisiljeni jesti manj hranljive sipe in rakce.

Velikokrat starša bolj hranita močnejšega mladiča, šibkejši pa lahko zaradi podhranjenosti tudi pogine. Če preživi in je močnejši že zapustil starše, z nadaljnjim hranjenjem starša zagotoviča, da se razvije tudi ta. Barva perja mladičev, ki preživijo prvo leto in se prvič golijo, je siva.

ZELO OGROŽENA VRSTA

Čeprav je v začetku 19. stoletja na obalah Južne Afrike živelo 4 milijone južnoafriških pingvinov in jih je na začetku 20. stoletja le na enem otočku gnezdilo več kot milijon, se je do danes njihovo število zmanjšalo za skoraj 95 odstotkov. Po najbolj črnogledih napovedih bodo ob enaki stopnji zmanjševanja populacije leta 2026 južnoafriški pingvini živeli le še v živalskih vrtovih.

Reševalna akcija južnoafriških pingvinov je opisana tudi v knjigi.

Južnoafriški pingvini živijo in gnezdiijo v kolonijah.

ZNAČILNI FRAK JE KAMUFLAŽA PRED PLENILCI

S svojo značilno črno-belo obarvanostjo perja so pingvini odlično skriti pred morskimi plenilci. Ob pogledu nanje od zgoraj se črna barva zlije s temino oceanske vode; od spodaj pa se zdi bela barva trebuha kot odblesek sončne svetlobe od vodne površine.

VELIKO PRETEČIH GROŽENJ

Na odprtem oceanu južnoafriške pingvine ogrožajo predvsem tjunji in le občasno tudi veliki beli morski psi. Na kopnem prežijo na neobgljene mladiče vidre, mungi in galebi. V preteklosti so bili glavna grožnja populaciji južnoafriških pingvinov ljudje, ki so pobirali njihova jajca, danes pa jih ogrožamo s komercialnim ribolovom, ki zmanjšuje količine njihove hrane, in ponavljajočimi se razlitji nafte. S slednjimi je povezana tudi največja uspešna reševalna akcija živali na svetu. Leta 2000 je ob brodolomu tankerja blizu mesta Cape Town prišlo do izlita 1300 ton nafte, ki je zalila 19 000 odraslih južnoafriških pingvinov na višku paritvene sezone. Vse te ptice so prenesli v zapuščeno skladišče in jih očistili. Nadaljnjih 19 500 pingvinov, ki so se izognili razlitju, so s tovornjaki prepeljali 800 kilometrov vzhodno od razlitja. S tem so si reševalci zagotovili dovolj časa, da so očistili morje in obalo. Pingvini so priplavali domov v približno treh tednih. V reševalni akciji je sodelovalo na desetisoče prostovoljcev z vsega sveta in rešili so več kot 90 odstotkov pingvinov.

BERMUDSKI TRIKOTNIK

Pred časom me je na šoli, kjer učim zgodovino, poiskala Ula, moja učenka, odlična zgodovinarica, in me vprašala, kdaj bom napisal kaj o Bermudskem trikotniku. Ideja se mi je zdela sijajna, beseda je dala besedo in danes je pred vami ena res največjih skrivnosti sveta – kaj se pravzaprav dogaja na območju, za katero smo verjetno slišali že vsi, njegovih skrivnosti pa – vsaj za zdaj – ne zna pojasniti prav nihče.

KAKO JE PRIŠLO DO POIMENOVANJA BERMUDSKI TRIKOTNIK?

Natančno ob 14. uri 5. decembra 1945 je v lepem vremenu iz vojaškega oporišča na Floridi vzletelo pet bombnikov tipa grumman na povsem običajen opazovalni polet. Kmalu po vzletu so piloti po radiu sporočili, da so instrumenti v letalih kratko malo ponoreli. Dve uri pozneje so bile z letali prekinjene vse zveze. Tako je vzletel še en bombnik, tokrat tipa martin, da bi poiskal izginula letala. Toda po dvajsetih minutah so tudi z njim izgubili radijsko zvezo.

Za nobenim od omenjenih letal niso nikoli našli niti najmanjše sledi. Za vedno je v zraku izginilo šest letal in 27 članov njihovih posadk. Ta katastrofa je v angleški jezik vpeljala nov pojem – Bermudski trikotnik. Naziv se uporablja za področje na Atlantiku med Florido, Portorikom in Bermudskimi otoki. Seveda pa to ni uradna oznaka nekega področja in ni vrisano na nobenem zemljevidu.

DOLGA ZGODOVINA NEPOJASNJENIH IZGINITEV

Opisana izginitev letal še zdaleč ni bila prva nesreča na tem področju. Tam so že vrsto let pred tem imeli velike težave z navigacijo in močnimi magnetnimi silami. Precej hujša izginitev se je zgodila leta 1918, ko je oskrbovalna ladja ameriške mornarice Cyclops na poti z Barbadosa proti Virginiji s posadko 309 mož nenadoma izginila s površine oceana, ne da bi oddala kakršnokoli sporočilo ali klic na pomoč. Nikoli tudi niso našli niti najmanjšega koščka njenih razbitin. Toda Bermudski trikotnik je postal legenda šele po letu 1945. Ljudje so za ta prostor vpeljali še več zanimivih imen: Hudičev trikotnik, Trikotnik smrti, Uročeno morje in Atlantsko

V Bermudskem trikotniku je izginilo veliko ladij in letal.

pokopališče. Domnevamo, da je trikotnik do danes pogoltnil kakih sto štirideset ladij in letal in več kot tisoč ljudi. Različni viri navajajo različno število izginotij.

DOLGA VRSTA RAZLAG

Kadar se neki dogodek pojavlja tako izrazito, vzbudi veliko zanimanje in ljudje začnemo ugibati. Pisanje o Bermudskem trikotniku je postalo donosen posel in številni avtorji so razvijali vse mogoče teorije, s katerimi so poskušali razložiti nepojasnjene izginitve. Poglejmo nekatere med njimi.

1. Območje trikotnika je znano po hitrih spremembah vremena, tropskih ciklonih in

Bermudski trikotnik

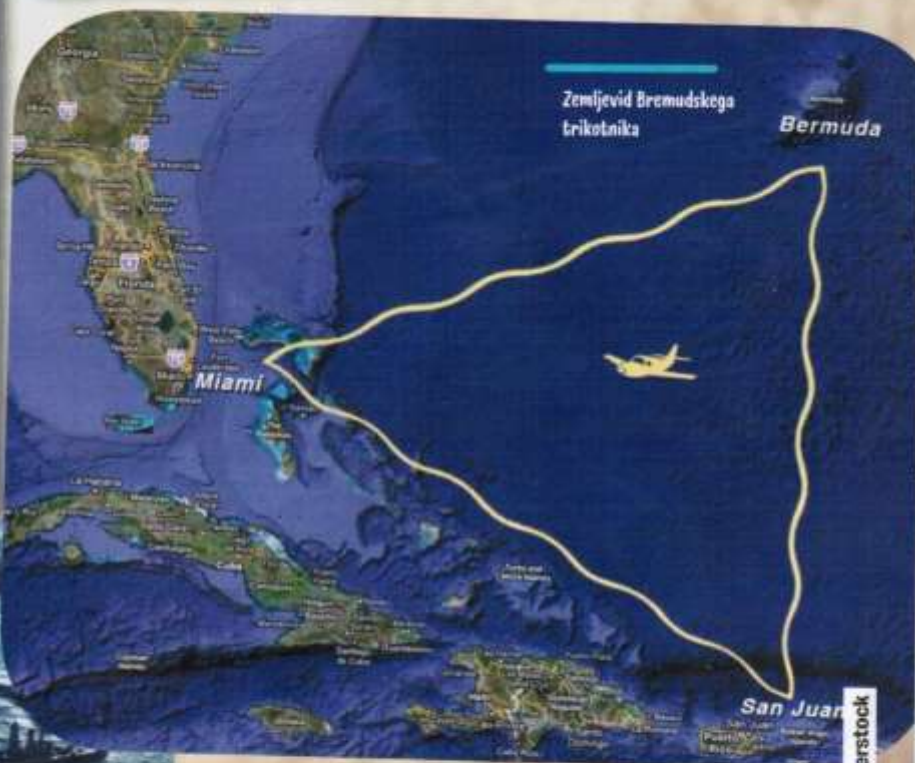

nepričakovanih nevihtah, ki se razvijajo v trenutku;

2. območje je eno od redkih območij na svetu, kjer kompas deluje drugače kot drugje. Kaže proti pravemu severu in ne proti magnetnemu severu. Če se ne zavedamo razlike med njima in je ne upoštevamo pri določanju smeri, nas lahko odnese daleč z zelene poti;
3. morski vrtinci, podzemni vulkani, nasprotna gravitacija, črne luknje;
4. izjemna globina morja. Iz relativno plitvega območja ob obalah globine takoj narastejo na 5000 in več metrov. Določeni podmorski jarki pa dosega skoraj 9000 metrov globine. Zato je verjetnost, da bi odkrili katero od potopljenih ladij in

5. izginulih letal, zelo majhna; znanstveniki so tukaj odkrili povečano količino metana v zraku. Razlog je propadanje morskih organizmov, ki ležijo na morskem dnu. Metan se kopiči, koncentriran kot metanov led. Če se odlomi kak žep, se metan dvigne proti površini, kjer izbruhne brez opozorila. Če se to zgodi v trenutku, ko mimo pripluje ladja, se lahko ta ugrezne zaradi zmanjšane gostote vode in se potopi;
6. magnetni vrtinci. Mešajo se topli in hladni morski tokovi, ki lahko sprožijo elektromagnetne nepravilnosti in povzročijo nepravilno delovanje inštrumentov. Tudi električna megla lahko povzroči isti učinek;

7. gost pomorski in letalski promet. Glede na večjo gostoto prometa je verjetnost za nepredvidene dogodke toliko večja;
8. tukaj je zabeleženo največ videnih neznanih letečih predmetov. NLP naj bi zbirali primerke zemeljskih bitij;
9. ljudstvo izginule Atlantide v globinah še vedno uveljavlja svojo moč
10. Kolumb je v dnevnik zapisal, da je ob prehodu tega dela morja najprej zagledal velik ogenj, ki je udaril v vodo, potem pa v daljavi še veličastno svetlobo. Ostaja uganka, ali je opisoval strelo, padec meteorita ali kakšen paranormalen pojav.

Kaj je res in kaj ni? Kot rečeno, nimamo odgovora na to vprašanje, res pa je, da so nekatera izginula plovila v novejšem času našli in tudi pojasnili razlog za nesrečo. Ali je to zadosten razlog, da Bermudski trikotnik razložimo na podlagi naravnih pojavov, pa presodite sami.

JUŽNI LEDNI KIT -

AKROBAT JUŽNIH MORIJ

Konec avgusta je na skrajnem jugu afriške celine še zima. Kljub zimi pa je tam oceanska voda toplejša, kot je v poletnem domu južnih lednih kitov v bližini Antarktike. In prav zaradi toplejše vode te veličastne živali pozimi odplavajo proti severu, da se tam pariyo in imajo mladiče v plitvih vodah okrog Južne Afrike, pa tudi Južne Amerike, Avstralije in Nove Zelandije. To pa je odlična priložnost, da jih v Republiki Južni Afriki lahko opazujemo čisto od blizu in to kar z obale.

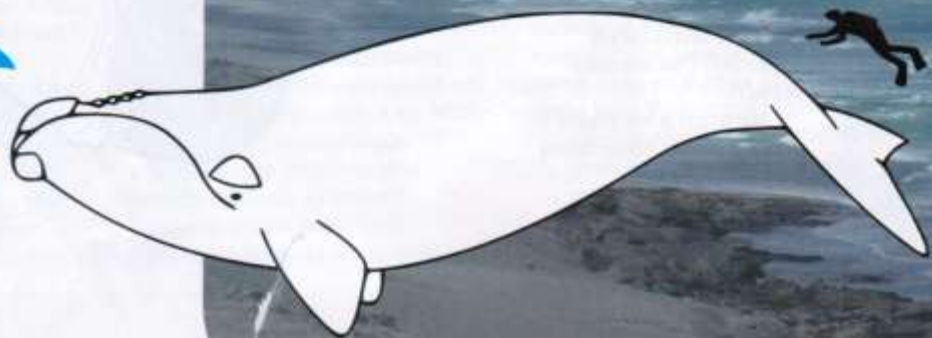
Barva kože južnih lednih kitov je temno siva do črna, nekateri pa imajo na trebuhu bele lise. Nekateri se skotijo beli, redki pa ostanejo beli vse življenje. Od drugih kitov jih ločimo po odsotnosti hrbtnih plavuti. Če južnega lednega kita pogledamo od blizu, na njegovi glavi vidimo velike bele izbokline, ki jih ob dotiku občutimo kot naše nohte. Po svoji sestavi so podobne trdi koži, ki se lahko naredi na naših podplatih.

JUŽNI LEDNI KIT JE ZEEELO VELIK

Južni ledni kit je dolg do 18 metrov – predstavljajte si avtobus, ki ga opazujete z obale, kako plava v vodi pred vami. In tudi njegova masa je ogromna – do 80 ton, kar je približno masa desetih slonov.

Od junija do oktobra, ko je na jugu Afrike zima, se južni ledni kit zadržujejo v plitvih oceanskih vodah Republike Južna Afrika. Močni in ledeni zimski vetrovi z morja in sipin dvigujejo v zrak vodo ter pesek, kar ustvarja divje, mistično okolje.

POČUTIM
SE RES
MAJHNEGA!

Tako kot telo je dolgo tudi življenje južnih ledenih kitov. Znanstveniki ocenjujejo, da lahko živijo do 100 let.

Samica južnega ledenega kita spolno dozori šele pri desetih letih in po enoletni brejosti skozi enega mladiča. Kitovke so zelo skrbne mame, znani so primeri, ko je kitinja dojila celo najdeno siroto.

»PRAVI« KIT

Angleško ime za ledne kite je »right whale« ali pravi kit. To ime pa ne pomeni nič drugega kot to, da so bili v preteklosti najbolj primerni kiti za lov. Kitolovci so jih lovili predvsem zaradi njihove tolsče, iz katere so izdelovali olje. »Pravi« pa so bili, ker so počasni, imajo primerno tolsčo za izdelavo olja, plavajo v plitvi vodi in še najpomembnejše za kitolov: zaradi debele plasti tolsče mrtvi plavajo na površini. In tako so jih na vrhuncu kitolova od 17. do 19. stoletja polovili veliko, skoraj do izumrtja. Danes so uvrščeni med ogrožene vrste in je lov nanje prepovedan že od leta 1949. Zaradi prepovedi lova na južne ledne kite se njihovo število počasi povečuje in znanstveniki ocenjujejo, da jih v južnih morjih živi približno 10 000. Še bolj kot južni so ogroženi njihovi bratrance severnoatlantski ledni kiti, saj jih živi le še nekaj sto. Razlogi za zmanjševanje populacije severnoatlantskih ledenih kitov pa so podobni kot v južnih morjih – včasih kitolov, danes pa trki kitov z ladjami zaradi gostega ladijskega prometa v severnem Atlantiku in zapletanje kitov v ribiške mreže.

Kot vsi vosati kiti imajo tudi južni ledni kiti dve nosni odprtini na vrhu glave, skozi kateri dihajo. Ko se kit približa površini vode, skozi ti odprtini močno iztisne zrak, kar vidimo kot bel prš. Ko se kit potopi, prehod do nosnih odprtin zapre s posebnim nosnim zamaškom.

JUŽNI LEDNI KIT JE VOSATI KIT

V velikanski glavi južnih ledenih kitov so čeljusti, v katerih pa nimajo zob, temveč glavnikaste vosi. Med plavanjem kit odpre usta in vosi uporabi kot precejalnik vode. Ker so vosi kot nekakšne nacefrane plošče z resicami, se nanje med precejanjem ujame glavna hrana južnih ledenih kitov – drobne, mikroskopsko majhne živalce, ki jim rečemo živalski plankton. In ker so kiti tako veliki, jih morajo pojesti zares veliko, do dve toni na dan.

Južni ledni kiti imajo zanimive oblike vedenja, na primer »jadranje«. Pri jadraniu dvignejo rep visoko nad vodo, kot jadro na jadnici. Vanj se ujame veter in jih tako potiska naprej. Raziskovalci kitovega vedenja so ugotovili, da tega ne počno zato, da bi kam hitreje priplavali, ampak to počno za čisto zabavo.

SUPER VETER JE DANES! GREMO JADRATI!

Fotografije: Tom Turk, Shutterstock, Wikipedia

PREKLETSTVO TUTANKAMONA

9. julija 2019 so arheologi prvokrat v nekaj manj kot sto letih od odkritja mumijo faraona Tutankamona odnesli iz groba, ki je verjetno najslavnejši v vsej zgodovini. Z argumentom, da mumija propada, so jo premestili na neznano lokacijo. Predvidevajo, da bo spet na ogled prihodnje leto na odprtju novega egiptovskega narodnega muzeja.

Kakorkoli, ta dogodek je spet oživil staro skrivnost, skoraj pozabljeno zgodbo, grozljivo in mračno. Zgodbo o prekletstvu Tutankamona, o prekletstvu faraonov, zgodbo, ki je bila v prvi polovici prejšnjega stoletja še kako aktualna. Predvsem pa je spet obudil strah pred faraonovo jezo, strah, da se prekletstvo lahko ponovi. In kakšna zgodba je pravzaprav to?

PRVA SMRT

Dejstva so znana. Leta 1922 je skupina arheologov v Egiptu našla grobnico mladega faraona Tutankamona. Najdba je bila svetovna senzacija, ker je bila to pravzaprav edina grobnica, ki jo v prejšnjih stoletjih niso oplenile roparske tolpe. Temu primerne so bile tudi izredno dragocene najdbe v njej. Toda v grobnici je bil tudi napis: *Smrt bo pobrala vsakogar, ki bo vznemirjal faraonov sen.*

In tukaj se začne naša zgodba. Na dvorišču podeželske vile v Angliji, ki je bila v lasti lorda Carnarvona,

je divje lajal pes. Žival se ni pomirila in se je mrtva zgrudila na tla. V tistem trenutku je v sobi hotela Continental v Kairu v vročici umiral tudi lastnik tega psa, lord Carnarvon, eden glavnih odkriteljev Tutankamonove grobnice.

Znani mistik tedanje dobe grof Hamon je Carnarvonu pred odhodom v Egipt jasno povedal: *Če boste našli grobnico, ne vstopajte vanjo. Zboleli boste in nikoli več ne boste ozdraveli. Smrt vas bo pobrala v Egiptu.* Carnarvonovo smrt so pripisali piku okuženega komarja. Zanimivo je, da je imela balzamirana faraonova mumija majhen madež na levem licu, prav tam, kjer je Carnarvona pičil komar.

NASLEDNJE SMRTI

Ta smrt je sprožila pravi plaz. Čez nekaj dni je umrl Arthur Mace, še en član odprave. Nikoli niso ugotovili zakaj. Smrti odkriteljev grobnice so se nato vrstile druga za drugo: Carnarvonov prijatelj George Gould, rentgenolog Archibald Reid, človek,

Doktor Howard Carter ob grobnici

Vesela
SO LA

ki je prvi z rentgenskimi žarki slikal mumijo, Richard Bethell, lordov tajnik, Joel Woll, industrialec, ki je med prvimi vstopil v grobnico ... V šestih letih po odkritju grobnice je umrlo dvanajst ljudi. Tudi med ljudmi, ki so sodelovali pri naslednjih raziskavah grobnice, je začela kositi smrt. Kar dvaindvajset raziskovalcev je umrlo v naslednjih letih, med njimi tudi lordova žena in polbrat. Še v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je Tutankamon zahteval svoj smrtni davek. Direktorja muzeja v Kairu, ki je hotel organizirati faraonovo razstavo v Parizu, je povozil tovornjak. Richard Adams, eden od članov odprave, je izjavil, da so vse smrti zgolj naključja.

Tutankamonova grobnica

Naslednji dan mu je umrla žena in sin se je kmalu poškodoval v prometni nesreči. Leta 1972 so še enkrat poskušali organizirati razstavo mumije v Parizu. Camal Mehrez, organizator razstave, je v trenutku, ko so hoteli natovoriti mumijo na tovornjak, umrl za srčno kapjo. Kljub temu so mumijo prepeljali v Pariz. V naslednjih petih letih je šest članov posadke letala doletela nesreča ali smrt.

O uničujoči sili, ki ubije vsakogar, ki oskrni faraonov grob. Novinar Philip Vandenburg je v svoji knjigi *Prekletstvo faraonov* postavil dve nenavadni teoriji. Trdil je, da so grobnice idealno gojišče za smrtonosne bakterije, ki so skozi stoletja še povečale svojo učinkovitost. V svoji drugi teoriji pa poudarja, da so bili Egipčani pravi mojstri v pripravljanju strupov. Nekateri med njimi bi lahko bili pogubni za človeka že ob dotiku s kožo. Strupene snovi naj bi uporabljali pri pleskanju zidov v grobnicah, ki so jih nato zapečatili in hermetično zaprli. Zaradi tega so plenicci grobov najprej izvrtali luknje v stene, da bi v grobnice prodrli svež zrak. Leta 1949 je atomski fizik Louis Bulgari predstavil še eno razlago. Stari Egipčani naj bi svoja svetišča zastrupili z radioaktivnim sevanjem. Tla so morda prekrili z uranom. Res je, da so v Egiptu že pred tri tisoč leti kopali kamenje, ki je vsebovalo uran.

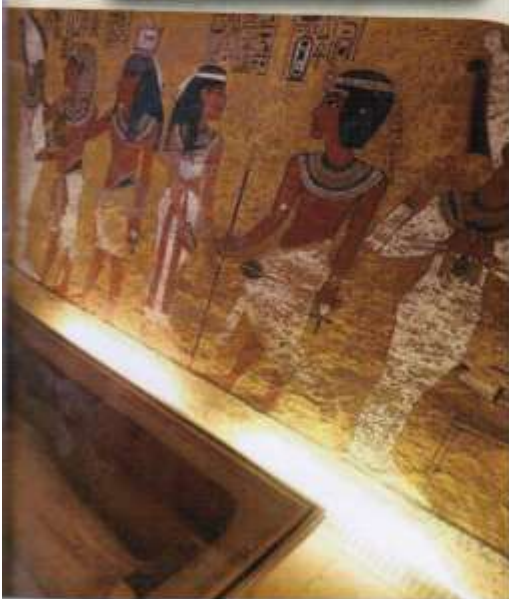
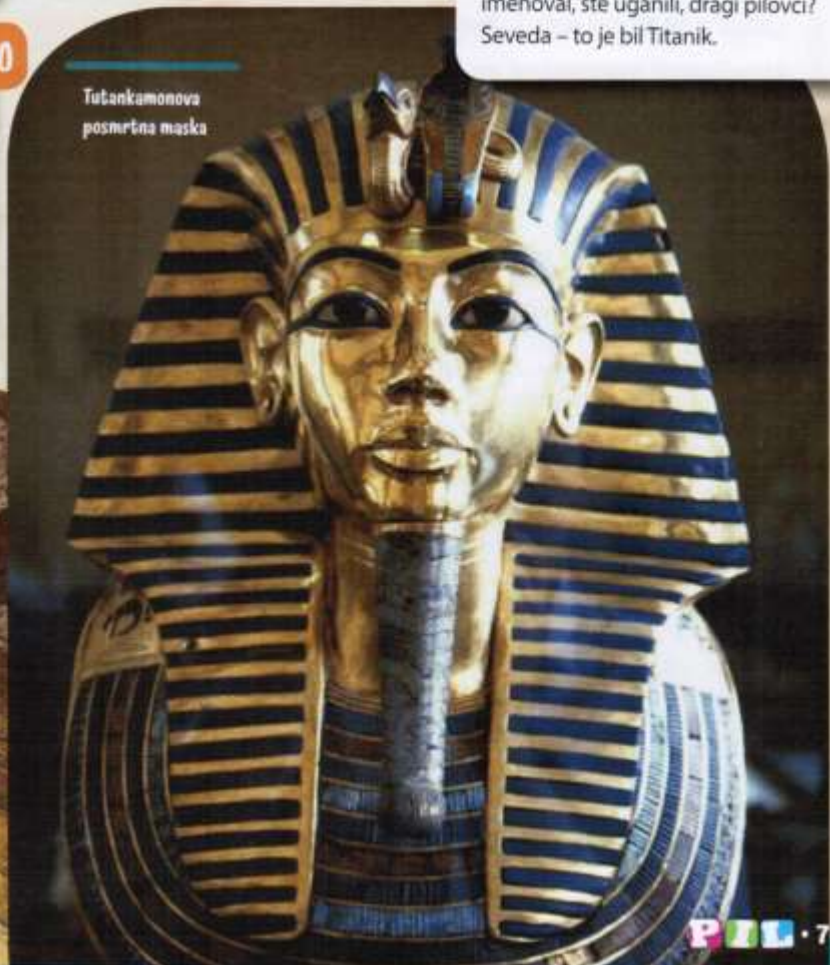
PREKLETSTVO FARAONOV

Te razlage so nekoliko pomirile prestrašeno javnost. Še bolj pa to, da je človek, ki je prvi vstopil v grobnico, ameriški arheolog Howard Carter, v visoki starosti umrl naravne smrti. Zgodba je počasi potihnila v legendo in danes se pripoveduje kot bajka. Toda dvomljivci ostajajo. Vandenburg je Tutankamonovo prekletstvo razširil na prekletstvo faraonov. Torej – oskrnitev vsakega faraonovega groba ali njegovih relikvij – ne samo Tutankamonovega – se kaznuje s smrtjo. Pomirjeni smo in ne verjamejo. Ni nas strah? Pa končajmo takole. Leta 1912 je čez Atlantik plul parnik, ki je v New York peljal egipčansko mumijo prerokinje, ki je živela v času, ko je v Egiptu vladal Tutankamonov tast Emenhotep IV. Mumije zaradi njene dragocenosti niso shranili v ladijskem skladišču, temveč so jo postavili v kabino ob poveljniškem mostu, na katerem je stal kapitan. Kapitan se je pisal Edward J. Smith, parnik pa se je imenoval, ste uganili, dragi pilovci? Seveda – to je bil Titanik.

TUTANKAMONOVO PREKLETSTVO

Vsi ti dogodki so seveda sprožili govorice. Ali lahko logično pojasnimo nesreče in skrivnostne smrti tolikšnega števila ljudi, ki so bili kakorkoli povezani s Tutankamonom? Rodil se je mit o Tutankamonovem prekletstvu.

Tutankamonova
posmrtna maska

HIJENA – REŽEČI SE ŠENZI IN NJEGOV KLAN

Kaj vam najprej pride na misel ob besedi hijena: režanje, mrhovinarstvo ali kar zvesti sledilci hudobnega Skara v Levjem kralju – Šenzi, Banzaj in Edo? V resničnem življenju ugotovimo, da so hijene še ene od neverjetnih prebivalcev savan podsaharske Afrike. Tiste, ki jih najpogosteje povezujemo z imenom hijena, so lisaste hijene. A med prave hijene uvrščamo tudi progaste in rjave.

SUPER IZURJENE PLENILKE, KI SO LAHKO TUDI MRHOVINARKE

Čeprav hijene veljajo za mrhovinarje in boječe živali, pa lisaste hijene ubijejo kar 95 odstotkov živali, ki jih imajo na jedilniku. Običajno lovijo v skupinah in se zapodijo celo za tako velikimi plenilci, kot so levi. Hijene so načeloma nočne lovke, vendar pa velikokrat lovijo tudi v zgodnjih jutranjih urah. Tečejo s hitrostjo do 50 kilometrov na uro in so dobre plavalke. Kadar ne lovijo, počivajo v brlogih ali jamah.

Lisasta hijena ima masivno lobanjo z razmeroma kratkim gobcem. V njem so zelo močne čeljusti in zobje, s katerimi zdrobi tudi kosti. Je edina zver, ki skoraj v celoti požre vse dele velikih kopičarjev, kot so različne antilope in zebre, spravijo so celo na mlade nosoroge. Pojedo tudi nogo in dlake, čeprav jih ne prebavijo.

ČEPRAV SPOMINJAJO NA PSE, VOLKOVE IN ŠAKALE, SO BOLJ SORODNE MAČKAM

Latinsko ime lisaste hijene *Crocuta* izvira iz grške besede »krokottas«, ki pomeni zlati šakal. Zdaj veste, kakšne barve so te živali, a s šakali niso prav nič v sorodu. Prav tako niso v sorodu z nobenim predstavnikom velike skupine psov, kamor prištevamo tudi naše pse in volkove. So pa hijene psom podobne po obliki telesa in obnašanju – ne plezajo po drevju; lovijo tako, da plen zgrabijo z zobmi in ne s šapami; žrejo hitro, a hrano tudi shranijo; imajo stopala z neupotegljivimi kremplji. Na mačje sorodnike pa spominja čiščenje kožuha, označevanje teritorija, navade pri iztrebljanju, parjenju in skrb za mladiče.

Hijena hijena je bolj spominja na psa kot lisasta hijena, je pa nekaj najbolj smeđnjivega, kar lahko srečate v divjini.

IZRAZITO DRUŽABNE ŽIVALI

Lisaste hijene živijo v skupinah, ki jim rečemo klani. V klanu, v katerem je do 80 živali, vlada stroga hierarhija. Samice so višje na družbeni lestvici kot samci in najmočnejša samica je tudi vodja klana. Odraščajoči samci se navadno pridružijo drugemu klanu, samice pa v rojstnem klanu ostanejo vse življenje.

SAMICE SO PODOBNE SAMCEM

Podobnost med samci in samicami je največja pri lisastih hijenah. Te zrastejo do dva metra in so s svojim temnim, košatim telesom daljše še za 30 centimetrov. Samice so težje od samcev in tehtajo več kot 80 kilogramov.

LISASTE HIJENE V HARARJU

Boljše mnenje o lisastih hijenah kot drugod v Afriki imajo prebivalci z obzidjem obdanega mesta Harar v Etiopiji. Tam naj bi po pisnih virih lisaste hijene živele že vsaj 500 let. S hranjenjem z organskimi človeškimi ostanki naj bi skrbele za mestno čistočo. Seveda pa so ob klatenju po mestu uplenile tudi kakšno kozo iz domačih hlevov. Da hijene ne bi plenile živine, so jih začeli prebivalci Hararja v šestdesetih letih prejšnjega stoletja dodatno hraniti. Hijene so se na to navadile in je njihovo hranjenje danes glavna hararska turistična atrakcija.

ZVOKI LISASTIH HIJEN

Značilno režanje lisastih hijen je znamenje, da so živali zelo vznemirjene. Drugi glasovi, kot so kriki in vriski, se širijo do pet kilometrov daleč. Z njimi se te izjemno inteligentne živali sporazumevajo in pozdravljajo.

HIJENE V FOLKLORI IN MITOLOGIJI

Zaradi svojega videza in obnašanja imajo hijene vidno mesto v folklori ljudstev, v bližini katerih živijo. Ljudje do njih po navadi čutijo strah in prezir ter jih povezujejo s čarovništvom. V nekaterih kulturah verjamejo, da hijene vplivajo na človeško dušo, da plenijo grobove in kradejo otroke.

Zaradi malo strašljivega videza in navad hijene pri ljudeh ne veljajo za ljubke in so povezane s številnimi vražami.

HA, HA, HA!
SUPER ČARAM – HOKUS POKUS
IN IZ ČLOVEŠKE DRUŽINE V VASI
STA DANES K MENI V BRLOG PO
ZRAKO PRILETELA
DVA OTROKA!

POVEST O DVEH DATUMIH

N Najbolj krvava zgodba zgodovine je pravzaprav zgodovina sama. In tokrat, dragi pilovci, pišemo o dveh datumih, torej o dveh dogodkih, in njuna zgodba je tako strašna, da ju odkrito in z malo tveganja, da njuna primerjava vsem zgodovinarjem ne bo všeč, lahko imenujemo najbolj negativna datuma v svetovni zgodovini.

IGRA ŠTEVILK

Dobro si oglejte naša datuma. **20. 1. 1942** in **12. 10. 1492**. Ste opazili, da se pri obeh pojavljajo iste številke? Zanimivo vprašanje je, ali je njihova podobnost res popolno naključje? Ali sta datuma, ki pomenita simbol smrti milijonov ljudi, lahko tako podobna zgolj slučajno? Verjamete v usodo? V neko silo, ki morda nekako usmerja naša življenja? Kaj bi na to rekli preroki, numerologi, vedeževalci, napovedovalci prihodnosti, jasnovidci? Njihove odgovore verjetno poznamo – toda ves čas se mi nekje v podzavesti ponavlja vprašanje, kako je mogoče, da obstajajo tako popolna naključja.

20. 1. 1942

Tega dne so se v dvorcu Wannsee blizu Berlina zbrali najbližji Hitlerjevi sodelavci. Konferenca je odločila o enem najbolj grozljivih sklepov v zgodovini človeštva. Imenoval se je »dokončna rešitev« judovskega vprašanja v Evropi. Veliko simbolike je v kraju sestanka. Wannsee je bil двореc,

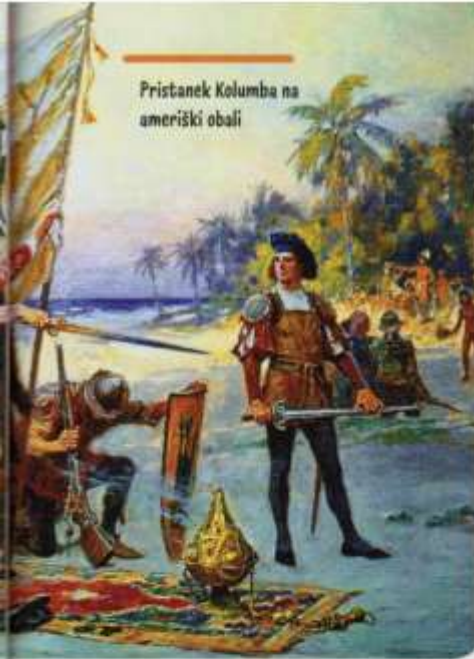
ki so ga zasegli Judom, njegovo ime pa izvira iz nemške besede Wahnsinn – norost ali blaznost. In res je bila blaznost, toda dobro premišljena blaznost s ciljem uničiti približno enajst (11!) milijonov Judov v Evropi. Samo slabi dve uri sta bili potrebni, da so se vodilni nacisti dogovorili o tehnični izvedbi odločitve, ki so jo že prej sprejeli Hitler, vodja organizacije SS Himmler in načelnik varnosti Nemčije Reinhard Heydrich. Trije najmočnejši ljudje v nacistični Nemčiji. Heydrich je vodil sestanek v Wannseeju. Leta 2001 je režiser Frank Pierson posnel film z naslovom Zarota, ki je predstavil ležerno in prijazno vzdušje, polno črnega humorja in mnogih duhovitih dovtipov med udeleženci na konferenci. Kot bi šlo za srečanje starih prijateljev, ki kramljajo ob izbrani hrani in pijači in mimogrede sprejmejo zločinsko odločitev. Edino pripombo je postavil pravnik Stuckart, ki ga je motila opredelitev Judov kot »manjvredne rase«. Menil je, da so Judje zelo inteligentni

Besedilo: Ales Nösan

Prizor iz filma Zarota, ki prikazuje nemški nacistični vrh na sestanku za uničenje židov.

Pristanek Kolumba na ameriški obali

in da je podcenjevanje ali morebitna prizanesljivost do njih za Nemčijo smrtno nevarna. Na konferenci v Wannseeju je bil prisoten tudi človek, ki je vodil izvedbo »končne rešitve« – zloglasni brezčutni uradnik Adolf Eichmann. Oba vodilna člana konference in glavna izpolnjevalca »velike naloge« je roka pravice dosegla na različna načina. Heydricha so češki atentatorji ubili v Pragi, Eichmann pa je po vojni uspešno pobegnil v Argentino. Tam so ga izsledili izraelski agentje, ga ugrabili in po sojenju v Jeruzalemu usmrtili. Nikoli ni priznal krivde.

12. 10. 1492

Na ta dan je Kolumbova admiralna ladja Santa Maria pristala na otoku Guanahani, ki se danes imenuje San Salvador na Bahamskem otočju. Odkrita je bila Amerika – novi svet. Ta datum Američani praznujejo kot Kolumbov dan. Ameriški filmski igralec Matt Damon je v petem razredu osnovne šole učitelju pogumno povedal, da tega dne ne bi smeli obravnavati kot praznik. In prav je imel. Poglejmo zakaj. Na omenjenem otoku je živel ljudstvo Aravaki, eno od plemen, ki jih je Kolumb narobe in krivično poimenoval Indijanci. V poldrugem stoletju po prihodu Špancev je število Aravakov s približne številke 250.000 padlo na nič (0!). Prav ste prebrali, nihče ni preživel. Pokončal jih je genocid – iztrebljanje, povsem primerljivo s »končno rešitvijo«, opisano v prejšnjem poglavju. Po ameriški revoluciji in nastanku ZDA je »demokratska« država nadaljevala špansko politiko. Osvajanje Divjega zahoda je potekalo približno takole: kraja zemlje, ropanje zlata, pobijanje bizonov, ki so prvotnim prebivalcem (Native Americans oz. prvotni Američani je pravilno ime in ne Indijanci!) pomenili preživetje, navajanje na alkohol,

pobijanje. Belci so prinesli številne bolezni, spodbujali spore in spopade med plemeni in na koncu poražence strpali v rezervate, kjer še danes životarijo kot tretjerazredni prebivalci. Mimogrede – eden največjih herojev Amerike je Buffalo Bill – svetovni rekorder v številu pobitih bizonov in Indijancev. In pregovor »samo mrtev Indijanec je dober Indijanec« ni nikoli povsem potonil v pozabo.

Številni klasični vesterni, filmi, ki so jih Američani snemali v 20. stoletju, vsi po vrsti prikazujejo belce kot pozitivne junake in Indijance kot krvoločne negativce, ki napadajo miroljubne naseljenke. Običajen prizor iz teh filmov kaže karavano voz, ki najde idilično dolino in se naseli na tem prostoru. Potem pa se pojavijo divji »rdečkožci« in na vse mogoče krute načine pobijejo vse. Potem pa se je v začetku sedemdesetih let 20. stoletja vendarle zgodil premik. Posamezni pogumni ljudje so začeli opozarjati na resnico. Slavni protivestern Plavi vojak je pokazal skrajno nasilen in brutalen napad ameriške konjenice na indijansko vas. Veliki filmski igralec Marlon Brando je zavrnil oskarja – najvišje filmsko priznanje – iz protesta proti nerešenemu indijanskemu vprašanju. Na podelitev je poslal Indijanko, ki je

prebrala njegovo protestno pismo. Kevin Costner je posnel film Pleše z volkovi, ki je z resnico osupnil Ameriko. In ne pozabimo, že mnogo prej je nemški pisatelj Karl May v znameniti trilogiji Vinetou prvotne prebivalce Amerike pošteno prikazal kot ljudi, ki so samo branili, kar jim je pomenilo največ – svoj način življenja in svojo zemljo.

Kevin Costner v filmu Pleše z volkovi

Fotografije: Wikipedia, Shutterstock

PUŠČAVSKE TOLPE SURIKAT

Dolgujem vam še Timona, najboljšega prijatelja svinje bradavičarke Pumbe iz zgodbe o Levjem kralju. V zgodbi je Timon samovšečen šaljivec, ki si rad lasti Pumbine ideje. Ker pa ste pilovci že pravi poznavalci afriških živali, dobro veste, da v pravi Afriki ne boste nikoli srečali skupaj svinj bradavičark in surikat, kar naj bi bil Timon. Kljub vsemu pa si te prebivalke puščav Kalahari in Namib na jugu afriške celine zaslužijo, da jih malo bolje spoznate.

ŠE ENA SUPER LUŠTKANA ŽIVALICA

Drugače kot v filmu, kjer je Timon približno tako velik kot svinja bradavičarka, so prave surikate veвериčje velikosti, tehtajo okrog kilograma, dolge so le 30 cm in imajo še 20 centimetrov dolg rep. Imajo košat, rjavo-progast kožuh, droben, zašiljen obraz in velike oči, obrobene z rjavimi lisami. So izjemno družabne živali, ki skupaj živijo v podzemnih brlogih. Posamezen brlog je lahko do pet metrov dolg in ima številne vhode, tunele in sobe. Surikate brlog skopljejo z dolgimi in ostrimi kremplji. Oči imajo prekrite s posebnimi opnami, ki oči med kopanjem brlogov ščitijo pred prahom in kamenjem. Prav tako lahko med kopanjem zaprejo tudi ušesa.

V družini surikat so vloge jasno razdeljene – zunaj brloga so stražarji in iskalei hrane.

Družina surikat lahko naenkrat uporablja do pet ločenih brlogov. Podzemno življenje jih varuje pred plenilci in hudo afriško vročino.

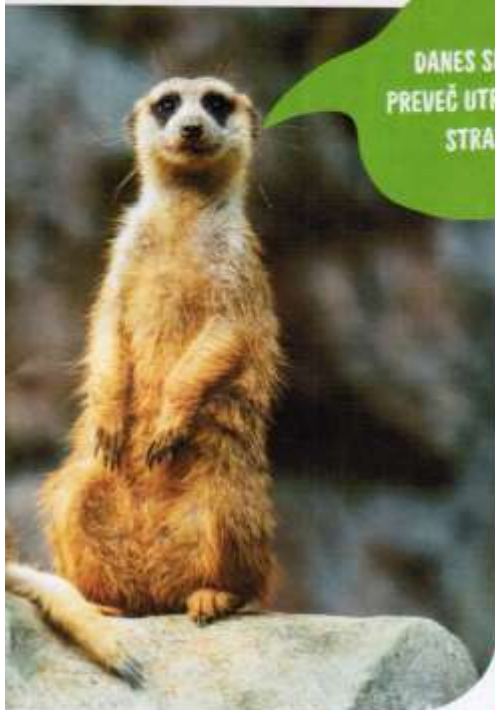
Surikata si med kopanjem brloga zaščiti oči in ušesa.

ENA VELIKA SREČNA TOLPA

Skupino surikat imenujemo tolpa, sestavlja jo od tri pa tudi do 50 živali. Čeprav v tolpi živi več družin, je v njej vedno en vodilni par, ki je odgovoren za večino potomstva.

DANES SEM ŽE
PREVEČ UTRUJEN ZA
STRAŽO.

Tolpa surikat

NA STRAŽI

Naloga odraslih surikat je, da varujejo tolpo, medtem ko druge iščejo hrano. Stražar se vedno povzpne na primerno dvignjeno mesto, kot so visoke skale ali termitnjaki. Postavijo se pokonci na zadnje tace in ogledujejo okolico. Ko stražar zazna nevarnost v obliki

orlov, sokolov ali šakalov, se začne oglašati z visokimi žvižgi. To je znamenje za druge, da se poskrijejo v rove brlogov. Če se kljub temu zgodi, da se surikata sreča s plenilcem, takoj privzame zastrašujoč videz, tako da kaže zobe in kremplje.

SKRB ZA MLADIČE

Medtem ko člani tolpe iščejo hrano, v brlogu ostanejo varuške, ki skrbijo za mladiče in jih varujejo predvsem pred člani drugih tolp, ki ob prvi priložnosti

pobijejo mladiče. Varuške v tolpi se izmenjujejo, in takrat ko so »v službi«, ostanejo z mladiči v brlogu po ves dan brez hrane.

SURIKATE SO DNEVNE ŽIVALI

Ob sončnem vzhodu tolpa surikat prileze iz svojih podzemnih bivališč in začne iskati hrano. Imajo izostren vonj, s katerim zaznavajo najljubšo hrano v obliki hroščev, gosenic in pajkov. Ne branijo pa se niti majhnih plazilcev, ptičev, jajc in rastlinskih plodov. Surikate so prave specialistke za ubijanje strupenih kač, škorpjonov in stonog. Odrasle surikate učijo svoje mladiče, kako ravnati s strupenimi živalmi.

Mladiči surikat se skotijo z zaprtimi očmi in ušesi in so skoraj brez dlake. Oči odprejo po dveh tednih, pri treh tednih prenehajo sesati materino mleko in gredo pri štirih tednih prvič iz brloga. Življenjska doba surikat v divjini je od šest do sedem let, v ujetništvu pa se podvoji.

